

200 let bolnišnice

7. del

Gregor Pivec, dr. med.

Bolnišnica Maribor (1955 - 1999)

Leto 1955 je bilo na nek način prelomno, prvič zaradi obletnice stoletnice preselitve bolnišnice s Slomškovega trga na Tržaško cesto 13, po drugi strani pa tudi to, ker se je po letu 1955 začela bolnišnica intenzivno razvijati, tako na strokovnem kot investicijskem področju. Istega leta je bil položen temeljni kamen za kirurško stolpnico, leta 1958 je izšlo prvo letno strokovno poročilo, ki od takrat redno izhaja vsako leto. Leta 1959 je izšel Zbornik pod uredništvom dr. Emane Pertla in s pomočjo ravnatelja dr. Zmaga Slokana.

Splošna bolnišnica Maribor je imela 1958. leta 1.290 postelj (55). Zasedenost bolnišničnih postelj je bila 91,97 odstotka, in je v naslednjih letih naraščala. Vse to je sililo takratno vodstvo bolnišnice Maribor v razmišljanje o širitvi bolnišnice. Že 1955 je bil postavljen temeljni kamen za današnjo kirurško stolpnico. Stolpnica je bila najprej namenjena internemu, nevropsihiatričnemu in nevrološkemu oddelku. Kasneje so razvoj stroke in prostorske stiske narekovali spremembo namembnosti stolpnice Komisija republiškega sekretariata za zdravstvo je 26.10.1955 z dekretom odredila, da bo stolpnica namenjena kirurgiji. Gradbeno dovoljenje za izgradnjo stolpnice je bilo izdano oktobra leta 1964. Do takrat je bila nekako zaključena finančna konstrukcija, gradnja pa naj bi se vršila s pomočjo kredita, ki je bil dogovorjen med zastopniki okraja Maribor, medobčinskega zdravstvenega in investicijskega sklada, Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Maribor, Komunalne banke in Splošne bolnišnice Maribor. Osrednji dogodek tega leta je bil začetek gradnje - 26. marca leta 1964. (56)

Že leta 1965 je gospodarska reforma v takratni državi prinesla novosti, tako da od leta 1966 kredita ni bilo mogoče več črpati. Gradnja stolpnice je obstala v III. gradbeni fazi in tako je ostalo vse do leta 1976.

Vhod bolnišnice s Čobalovo skulpturo (konec 60. let).

Parcela na južni strani bolnišnice, pripravljena za začetek gradnje stolpnice.

V tem začetnem obdobju je bolnišnica Maribor iz svojih sredstev investirala nekaj obnov. Tako je bil leta 1960 zgrajen prizidek k dermatološki stavbi z dvema operacijskima sobama v prvem nadstropju. Prostori v prizidku so bili namenjeni splošni, žilni kirurgiji, torakalnemu odseku in urologiji. Prav tako je reanimacija dobila dve veliki bolniški sobi, s sedmimi posteljami in majhno skladišče. Leta 1962 so v kletnih prostorih ginekološke stavbe opremili prostore za fizikalno terapijo, leta 1968 pa je bil v teh istih prostorih ustanovljen še okrajni disperanzer za žene. V letih 1962 do 1966 je doživela gradbeno obnovo tudi stara kirurška stavba, leta 1963 pa je bila porušena stavba stare patologije, patologijo so preselili v klet internega oddelka. Leta 1967 je treba omeniti še novo dovozno cesto, ki je bila narejena iz Ljubljanske ulice do vhoda v bolnišnico. Leta 1971 je bil deloma obnovljen dermatološki oddelek z nabavo novega dvigala. Leta 1972 je bila tudi obnovljena fasada na dermatološki stavbi, istega leta je dobil interni oddelek svojo prvo sobo za intenzivno nego s šestimi posteljami, psihiatrični oddelek pa se je preselil iz pritličja infekcijske stavbe v graščino Pohorski dvor nad Hočami, kjer domuje še danes. To so samo nekatere obnove in dogradnje v tem obdobju.

Nikakor pa se ni nič premaknilo v izgradnji nove kirurške stolpnice. Kljub temu, da je bil že leta 1961 v bolnišnici ustanovljen sklad za izgradnjo Splošne bolnišnice Maribor, ki je začel delovati leta 1963 in je z različnimi propagandnimi akcijami skrbel za zbiranje denarja, (glej fotografijo), se na tem segmentu ni nič premaknilo. Gradnja je zastala in ta "skelet", kakor ga je imenoval predsednik za gradnjo

Graščina Poborski dvor: Psihiatrični oddelek Splošne bolnišnice Maribor.

bolnišnice pri skupščini občine Maribor, Stane Gavez, je stal kar nekaj let. Šele za razpisom samoprispevkov, ki jih je bilo v Mariboru in okoliških občinah pet, se je nadaljevala gradnja, tako da je bila stolpnica predana svojemu namenu 25. aprila 1976. V stolpnici je bilo 481 postelj in 12.000 m² bruto površine. Stroški gradnje in nabave opreme na bto/m² pa so znašali 8.003,00 din. Skupna investicijska vlaganja v kirurško stolpnico so znašali 96.031.076,00 din (56,57).

Stem je bil razrešen problem kirurškega hospitala, izgradnja funkcionalnih prostorov, t. i. medicinska funkcionala I., II. in III. pa je s pomočjo samoprispevkov in v presledkih trajala do leta 1991. V tej fazi so bili dograjeni operacijski blok, ambulante, prostori za intenzivno terapijo in reanimacijo, centralna sterilizacija, centralni laboratorij, lekarna, oddelek za transuziologijo in nekateri drugi nemedicinski funkcionalni prostori.

Obenem so tekli še samoprispevki za pediatrijo, ki je bila odprta 6. marca 1987. Istega leta je bil odprt prizidek za hemodializo. II. faza izgradnje oddelka za nuklearno medicino je bila zaključena v maju leta 1989.

S IV. samoprispevkom je bila končana že prej omenjena medicinska funkcionala III., porodniški oddelek, ki je bil predan svojemu namenu 22. maja 1991 in ginekologija, ki je bila odprta 15. julija 1992.

S sredstvi V. samoprispevka je bil zgrajen interni oddelek, in sicer trakt B maja 1993 in interni trakt A 20. septembra 1995. (57)

To so samo nekatere najbolj pomembne obnove, ves čas pa je tekla tudi obnova nemedicinskega dela bolnišnice, z izgradnjo povezanih podzemnih hodnikov kotlarne, pralnice in vsem drugim potrebnim nemedicinskim funkcionalnim delom bolnišnice. Z letom 1955 je bila zaključena izgradnja bolnišnice s pomočjo samoprispevkov občanov Maribora in sosednjih občin. Leta 1997 smo v bolnišnici z lastnimi sredstvi obnovili nevrološki oddelek, leta 1998 staro pralnico, leta 1999 dermatološki oddelek. V istem letu smo uredili tudi kirurško etažo na pediatričnem oddelku in 24. novembra 1999 otvorili oddelek za kardiokirurgijo na III. etaži stolpnice.

V letu 1998 smo s pomočjo državnih sredstev obnovili fasado kirurške stolpnice. Obenem tečejo tudi intenzivne priprave za izgradnjo psihiatričnega oddelka na zemljišču bivše kasarne Vojvode Mišiča. Predviden začetek gradnje tega oddelka je septembra 2000. Trenutno že teče

izgradnja ORL in očesnega oddelka, ki se je začela septembra 1999.

Kakor se je bolnišnica intenzivno razvijala glede prostorov in možnosti za svoje delo, se je tudi razvijala organizacijsko in strokovno.

19. novembra 1960 je bil ustanovljen zavod za medicinsko rehabilitacijo s hospitalnim delom in 25 posteljami, ki je pravzaprav zametek oddelka za fizikalno terapijo in medicinsko rehabilitacijo ter ortopedskega oddelka. Leta 1961 je razvoj stroke na področju kirurgije narekoval tudi spremembo organizacije. Tako so odseki za kirurgijo, torakalno kirurgijo in plastično kirurgijo pridobili naziv samostojnih odsekov kirurgije. Ostal pa je še skupni oddelek za bazalno kirurgijo. Vse do smrti dolgoletnega vodje kirurgije dr. Vencislava Arka 14. junija 1965 je organizacijska shema ostala nespremenjena. Po njegovi smrti se je organizacijska shema toliko spremenila, da so postali vodje posameznih strok samostojnejši, vodja kirurgije pa je bil samo organizator in stimulator dela. Vodenje kirurgije je prevzel prim. dr. Janko Držečnik.

Oddelek za anestezijo in reanimacijo je bil ustanovljen 1. aprila 1965 leta. V začetku sedemdesetih let so se kirurški odseki pričeli preoblikovati v samostojne oddelke. (58)

Gradnja podzemnih hodnikov.

Prve etaže novega oddelka za ORL in okulistiko.

Razvoj stroke je narekoval organizacijske spremembe tudi znotraj internega oddelka, čeprav so bile te počasnejše. V 60. letih so se nekako znotraj internega oddelka izoblikovale najprej posamezne strokovne enote, in sicer za kardiopulmonalno področje, za gastroenterološko področje in hematoendokrinološko področje in revmatonefrološko področje. Te strokovne enote so imele najprej namen zbirati okrog sebe zdravnike, ki so se posebej posvečali tej problematiki. Šele leta 1973 se je v strokovnem smislu interni oddelek oblikoval na posamezne odseke, in sicer so bili najprej formirani odseki: revmatološki, kardiološki, gastroenterološki, hematološki, nefrološki. Za predstojnike odsekov so bili imenovani prof. dr. Ivan Krampač za revmatološki odsek, prim. dr. Franc Brumen za kardiološkega, prim. dr. Mirko Drobnič za gastroenterološkega, prim. dr. Ivo Mihev za hematoendokrinološkega in prim. dr. Jože Hojs za nefrološkega s hemodializo. Brez dvoma pa vseh teh organizacijskih sprememb ne bi bilo brez strokovnih prizadevanj prof. dr. sci. Milana Černelča, ki mu je prerana smrt na žalost prekrizala strokovne ambicije na področju razvoja internistike v mariborski bolnišnici. Tudi odsek za internistično intenzivno terapijo, ki se je razvil iz sobe

Pogled na "skeleton" stolpnice in dermatološko stavbo s takratne nove Titove ceste (1966).

za intenzivno internistično terapijo, ki je bila odprta leta 1971, ni šla brez prizadevanj prof. dr. Milana Černelča. Prvi zdravnik v tej sobi je bil dr. Jurij Klančnik, ki je naslednjih nekaj let skrbel za strokovno rast te intenzivne terapije. Nuklearna medicina je bila ustanovljena leta 1973, kot samostojna funkcionalna enota pod vodstvom prim. dr. Rudija Turka. Ta organizacijska shema internega oddelka je veljala vse do leta 1993, ko so se zgoraj omenjeni odseki preoblikovali v oddelke in ko je dobila internistika z mlajšimi zdravniki ponoven strokovni zagon in dosegla tudi raven kliničnosti. Interni oddelek je dobil leta 1997 naziv klinični oddelek bolnišnice Maribor.

Za razvoj nevrološkega in psihiatričnega oddelka bolnišnice Maribor je prelomno leto 1973, ko sta se pravzaprav oba oddelka združila. Oddelek za psihiatrične bolezni se je preselil v graščino Pohorski dvor iz pritličja infekcijske stavbe. Nevrološki oddelek je ostal na matični lokaciji, kjer je še danes, v t. i. dermatološki stavbi (60).

Oddelek za nalezljive infekcijske bolezni in dermatološki oddelek sta ves čas ostala na starih lokacijah in normalno delovala. Infekcijski oddelek pod vodstvom Ladislava Miheliča in dermatološki oddelek pod vodstvom dr. Emane Pertla, dr. Svetozarja Breznika in dr. Iva Korazije. Oddelek za ginekološke bolezni je v tem obdobju doživel

pomemben strokovni razvoj, tako da je prerasel iz dveh oddelkov: oddelka za ginekologijo in oddelka za porodništvo v združen ginekološko-perinatološki klinični oddelek bolnišnice Maribor. Naziv je dobil leta 1996. Na obeh oddelkih, ki sta sedaj znova združena, je delala vrsta eminentnih strokovnjakov, ki je ponesla slavo in strokovni sloves obeh oddelkov v širši prostor takratne Jugoslavije (61, 62).

Oddelek za otroške bolezni je bil v tem obdobju naseljen v dislocirani zgradbi v Vinarski ulici, kar je bolnišnici predstavljal vrsto organizacijskih in transportnih težav. Šele z izgradnjo novega oddelka leta 1987 so bile podane možnosti za nov strokovni zagon tega oddelka. V najtežjem obdobju je predstojnico prof. dr. Drago Černelč nasledil prim. Karel Sinkovič, ki je vrsto let uspešno vodil oddelek. V tem času je razvoj stroke tudi narekoval oblikovanje novih strokovnih podenot, tako da se je leta 1978 oblikovalo pet odsekov za intenzivno nego in terapijo, nefrološki odsek, nevropsihiatrični odsek, odsek za dojenčke in revmatološko-kardiološki odsek. (63)

Radiološki oddelek je oddelek, ki je v bolnišnici Maribor doživel v zadnjih desetletjih najbolj buren razvoj, predvsem je razvoj oddelka narekoval razvoj stroke in razvoj tehnologije. Po odhodu prim. dr. Mile Kovač 1. januarja 1961 je vodenje oddelka prevzel dr. Zmago Slokan, po smrti dr. Slokana 1970 pa je oddelek vodil dr. Samo Hasaj. Leta 1982 je predstojništvo oddelka prevzel dr. Marjan Pocajt. Oddelek je leta 1985 dobil v pritličju kirurške stolpnice svoje prostore. Tako je sedaj lociran na dveh lokacijah in sicer: "stari rentgen" v dermatološki stavbi in t. i. "novi rentgen" v kirurški stolpnici.

V tem času se je v bolnišnici Maribor razvila tako invazivna radiologija, kakor tudi računalniška tomografija, v najnovejšem času pa tudi magnetna resonanca. Preiskave se vršijo v okviru diagnostičnega centra Fontana za potrebe bolnišnice Maribor s strokovnjaki, šolanimi v bolnišnici Maribor.

Prav tako je oddelek za transfuziologijo doživel preselitev iz stare transfuzijske postaje, kjer so sedaj prostori direktorja bolnišnic, v kirurško stolpnico v prvo klet. Oddelek je sodobno opremljen, transfuziološka dejavnost v Mariboru pa izredno dobro razvita. (65)

Oddelek za patološko morfologijo je po odhodu dr. Hribarja v Ljubljano vrsto let vodil dr. Valentin Kušar, njega pa je nasledil dr. Franc Rogl. V tem času je oddelek doživel vrsto sprememb in tudi

selitev, dokler ni dobil svojih prostorov, ki jih deli z nuklearno medicino in medicinsko knjižnico. Oddelek je ves čas strokovno rasel, tako da pokriva potrebe po patomorfoloških, histoloških in citoloških preiskavah bolnišnic v severovzhodni Sloveniji.

V letu 1995 so se začela v bolnišnici Maribor prizadevanja za ustanovitev oddelka za kardiokirurgijo predvsem zaradi povečanega števila koronarnih obolenj in potreb, ki so se pojavile v Sloveniji po operacijah na odprtem srcu. Leta 1996 smo opravili

"Skeleton" stolpnice leta 1966.

prve operacije na odprtem srcu ob pomoči kardiokirurgov iz ljubljanskega kliničnega centra in sedaj te operacije uspešno tečejo. Oddelek je bil ustanovljen leta 1999. (66)

Zaključek

Bolnišnica Maribor je danes sodobna zdravstvena institucija, po velikosti druga v državi. Ima 40 strokovno-medicinskih oddelkov in vse potrebne upravno-tehnične službe. Zaposlenih je 2.419 delavcev, od tega 329 zdravnikov, skoraj 1.500 medicinskih sester in tehnikov ter številni drugi zdravstveni in nezdavstveni delavci. (67)

Bolnišnica je v zadnjih dveh letih zmanjšala posteljni fond s 1.631 na 1.496 bolniških postelj, na katerih smo leta 1999 zdravili 50.693 bolnikov. V specialističnih ambulantah je bilo v lanskem letu pregledanih 315.463 bolnikov. (68)

Opravlja se vsi najsodobnejši diagnostični in terapevtski postopki na sekundarni in terciarni ravni ter znanstveno-raziskovalno in pedagoško delo. Je najpomembnejša zdravstvena institucija v severovzhodni Sloveniji.

Bolnišnica je dobila v letu 1996 naziv učni zavod ter tudi tri klinične oddelke: oddelek za ginekologijo in porodništvo (1996), oddelek za pediatrijo (1996), oddelek za interno medicino (1997). (69)

Je učna baza tako za visoko zdravstveno šolo v Mariboru, kakor tudi za študente zadnjih letnikov ljubljanske medicinske fakultete in za zdravnike pripravnike - sekundarije ter specializante. Sodelovanje z obema univerzama in medicinsko fakulteto v Ljubljani ter z vsemi zdravstvenimi institucijami v Republiki Sloveniji je vzorno. Strokovne povezave bolnišnice v tujini, predvsem z najbližjimi centri v Avstriji (Gradec, Dunaj) in na Hrvaškem (Zagreb) ter v širšem evropskem in svetovnem prostoru, so dobre. (70)

Povezovanje v širši evropski prostor je imperativ, ki je pred nami. Po eni strani bomo morali imeti trdne korenine v svoji slovenski medicini, po drugi pa biti svetovljansko odprti v širši prostor in čas. Brez dvoma je slovensko zdravstvo in z njim bolnišnica Maribor pred temi vrati.

Ko razmišljamo o prihodnosti, se nam odpira vrsta nalog. V prvi vrsti je tukaj bolnik, ki je naše osnovno poslanstvo. Ob evropsko primerljivem strokovnem delu in znanju bomo morali upoštevati tudi njegove osnovne pravice, kot so dostojanstvo, zasebnost, solidarnost, pravičnost, včasih združene samo v prijazni besedi in tolažbi. Povzeti bomo morali evropsko primerljive kriterije kakovosti zdravljenja in zdravstvenega sistema.

Naslednja naloga je uvajanje novih strokovnih metod dela na področju kardiokirurgije, kardiologije, mikroinvazivne in eksperimentalne kirurgije, transplantacijske dejavnosti, onkologije, intenzivne in urgentne medicine, imunologije, genetike in novih diagnostičnih možnosti. Vse to ne bo mogoče brez znanstveno-ra-

Splošna bolnišnica Maribor leta 1998 za obnovljeno fasado na kirurški stolpnici.

Darilni bon za zbiranje prispevkov za izgradnjo SBM - pred uvedbo samoprispevkov.

.....

bodoče ne bo takšno, kot bi si želeli. Zato je nujna racionalna poraba sredstev in kadrov, usmerjena v najboljši možni učinek. Ob velikokrat omenjeni globalizaciji sveta je nujno vključevanje bolnišnice v sodobne informacijske sisteme, tako na ravni Slovenije kot na širši svetovni ravni. Ob vsem naštetem nam nič ne pomaga, če ne bomo poskrbeli za zadovoljstvo bolnikov in zaposlenih. Strateški razvoj bolnišnice je torej začrtan vsaj za nekaj let prihajajočega tisočletja. (70)

Iz govora direktorja mariborske bolnišnice, Gregorja Pivca, dr. med., na svečani akademiji ob 200-letnici ustanovitve SBM, 22. oktobra 1999, v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Maribor: "Spoštovani bivši in sedanji sodelavci bolnišnice Maribor! Želim vam, da ste v imenu preteklosti ponosni na svoje predhodnike in trdne korenine, ki jih imate. V imenu sedanjosti vam čestitam za dosežke bolnišnice. Vsak od nas je prispeval svoj delček. In v imenu prihodnosti vas prosim, da delamo predano in z ljubeznijo. Samo tako bomo kos izzivom časa. Ob tem pa ne smemo nikoli pozabiti, da smo zavezani človeku - bolniku, ki živi in dela v tem delu naše domovine. Zavezani pa smo tudi vsem bolnim, ki se kadarkoli in od koderkoli zatečejo k nam po pomoč." ■

Literatura:

- (55) Strokovno poročilo 1958, Splošna bolnišnica Maribor
- (56) E. Glaser: Pregled razvoja celotne bolnišnice in njenih skupnih služb 1955-1959, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (57) Naša bolnišnica 1 - 5, brošura Splošne bolnišnice Maribor (1971 - 1987) Arhiv SBM
- (58) V. Kolšek, oddelek za anestezijo in reanimacijo (104-111), Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (59) I. Krampač: Razvoj internega oddelka v obdobju 1955/1985; str. 144-169, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (60) F. Vajd: Razvoj nevrološkega oddelka v obdobju 1955 - 1985 str. - Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (61) E. Borko: Oddelek za ginekološke bolezni (str. 206 - 221), Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (62) M. Drnovšek: Oddelek za porodništvo str. 222 - 232, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (63) Karel Sinkovič: Razvoj oddelka za otroške bolezni v letih 1959 - 1985, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (64) J. Zalar: radiologija skozi desetletja str. 272 - 278, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (65) E. Glaser: Oddelek za transfuziologijo in imunohematologijo str. 279 - 289, Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru II, Založba obzorja 1991
- (66) Strokovna poročila SBM (1958-1998)
- (67) Naša bolnišnica Informacijski bilten april 2000
- (68) Naša bolnišnica Informacijski bilten december 1999
- (69) Odločbe o podelitvi naziva klinični oddelek, Ministrstvo za zdravstvo Republike Slovenije 1996 -1997
- (70) G. Pivec: program razvoja Splošne bolnišnice Maribor 1995 -1999